

**Список використаних джерел:**

1. Кокотюха А. Таємне джерело: роман / Андрій Кокотюха. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. – 288 с.

**Калмикова А.С.**

*студентка;*

**Тищенко О.О.**

*старший викладач,*

*Донбаський державний педагогічний університет*

**МІФО-ФІЛОСОФІЧНІСТЬ ПОЕЗІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ  
ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Б.-І. АНТОНІЧА**

У сучасному літературознавстві окреслилися тенденції, які намагаються пояснити мистецтво слова через розшифрування певних знаків та символів, що сприймаються часто на першому (називному) рівні тексту. Антонич не зовсім вписувався у контекст епохи, що дає нам підставу зробити такий висновок: понадчасові параметри художнього світу поета переростають в аспект вічних тем і проблем. Розсовуючи часо-просторову залежність у своїй творчості, поет витворив власне розуміння духовного і матеріального, часу і простору, земного і космічного, живого і мертвого, вічного і минушого.

Говорячи про модель художнього світу, природним постане питання про рівень її організованості. Буття у художніх текстах Антонича стає ірраціональним, бо, моделюючи різнофункціональні системи буття, ідучи від хаосу до гармонії, трансцендентальність витворених ним художніх світів була єдиним каналом, який з'єднував ліричного суб'єкта із дохристиянською міфологією та космогонічними символами. Жага пізнання та філософська концепція світобудови (М. Ільницький [2]) доводять, що Антонич – творець складної структури моделей світу. Наявність характерного типу мислення, яке шукає справді «світу глибшого» і не обминає звичайні (земні) відчуття у співвідношенні з іншою системою поцінувань, відображає особливість Антоничевої моделі світу.

У поезії Антонина виразно відчутний синтетичний характер міфософії, однак подібність мотивів, тем, персонажів знаходимо не лише у праслов'янських джерелах, хоча слов'янський елемент переважає. Винятковість Антоничевої міфософії полягає у зв'язках з майбутнім, які в поетичному світі втрачають всі ознаки і вільно переходять одне в одне. Заналізовуючи слов'янське забарвлення міфософії поета треба зазначити, що лемківський фольклор у поетичному космосі Антонича набуває значення першоелемента. Лемківські образні блоки завжди були як засіб метафоризації, наріжним каменем поезики митця. Отже, міфософія Антонича базувалася на двох основних елементах: перше – фольклорно-міфічні чинники, друге – міф

XX століття, який увібрав у себе всі досягнення людської цивілізації. Міф як форма пізнання буття та існування людини використовувався Антоничем для створення неіснуючого світу, який підпорядкувався законам мистецької доцільності. Водночас поетичний світ набуває індивідуальних рис і побудова цього світу суто індивідуалізована.

При очевидній різниці прадавніх міфів та міфософії Антонича відзначається подібність між структурою світового дерева та поетовою моделлю світу. Вертикальна структура світу (дерево) як символ, безперечно, була зв'язком між небом і землею, між двома основними точками світобудови. У поезії Антонича цей зв'язок майже повністю реконструюється. Для Антонича входження «у суть, у дно» є безперервним процесом і можливістю через дерева-символи пізнати і землю як космогонічні точки світобудови. Поганський світ і його будова, що постають у ліриці поета цілісною системою таємних натяків про сутність життя, виринають із царини ігрищ, буйних радощів та нестримних почуттів. Проте це не лише уявний світ, а глибокий і генетично присутній у поетовій свідомості, який проходить перед читачем картинами сновидінь і фантазії.

Вертикальний світ у міфософському тлумаченні дав можливість Антоничеві розташувати світ тварин і світ птахів відповідно до їх місця призначення. У першій збірці «Привітання життя» різноплановість тематики та мотивів, а також вміння усьому надати художньої привабливості, приводить до помітного індивідуального пояснення. Осягнення багатогранності та багатовимірності буття в Антонича ще не мало чітких орієнтирів, проте глибоке переконання, що для поезії не існує ніяких обмежень, згладжує навіть строкатість естетичних пріоритетів молодого поета.

Книжка «Три перстені» засвідчила «приземленість» Антоничевої міфософії і одночасно його поетичний світ є ніби пронизаний ефіром – повітряним простором, в якому усе вільно переміщується. Священне покоління землі походить із поганських уявлень про смисл людського існування та будову Всесвіту. В Антоничевому розумінні земля – це сон, уява, вона має дуальний характер і зміст: реальний і метафізичний. Винятковість землі у художній моделі доповнюється суто предметними позначеннями, які поглиблюють поняття її субстанції. У цьому світі вона видозмінюється і конкретизується, стає лісом, дорогою, площею. Ліс у Антонича переважно зооморфічного забарвлення, символ дороги містить у собі ідею подорожі. А нехтування часо-просторовими умовностями реального світу призводить до осягнення трави, неба, місяця – всіх атрибутів світобудови. Поряд із символікою метафізичною співіснує символіка реальна за вмістом інформативності – це перстені, весілля, корчма, веретено, півень тощо. Художнє мислення поета періоду «Трьох перстенів» неодноразово повертає нас до «побутовизму»: знаходимо тут речі, які мають в переважній більшості реально-міфічний зміст. Вірогідно, що буття і земля в другій книжці Антонича як глобальні концепти, що постійно балансують між реальністю та

ірреальністю, доводили можливість провести «емоційну цінність» власних рефлексій через фольклорно-ігрові підтексти зовнішніх форм [2].

В Антонича земля – один із полюсів Всесвіту, частина, яка важить у його світобудові більше, аніж будь-який інший полюс (вода, небо, ефір, місто). І лише тому, що у «Трьох перстнях» вона населена конкретними речами і предметами, наближена до нашої уяви про сутність цих речей. Досвід Антонича як митця підтверджував, що кожна модель, незалежно від зовнішніх чи внутрішніх трансформацій, завжди «приписана» до певного місця та існує в певному часі. В поезії такого типу і простір не лише універсальна ознака мікро- та макроподій, а одночасно міфочас та міфопростір несуть синтезуючий характер зв'язків між собою. Носіями часу і простору чи їхніх елементів у ліриці Антонича є носії міфічної свідомості, бо їх міфологізованість дає можливість створити ілюзію внутрішнього часу і простору.

Художнє мислення поета переважно скерувалось еволюційністю часу, вірніше, потребою його оновлення та постійного намагання «омолодити» час. Минуле, тобто зворотній напрям часу в ліриці Антонича, не має нічого спільного із часом історичним. Формальними позначеннями часу будуть пари давньослов'янського фольклору: День – Ніч. Оскільки поета більше приваблювали ірраціональні концепції світобудовчих моделей, які зринали в його уяві на пограниччі свідомого і підсвідомого, то форма ночі (з різними часовими ритмами) – найбільш оптимальна. Ніч виконує важливу функцію у часових циклах поетової світобудови. Міфічний час потребував пояснення через ірраціональні моменти живої і неживої природи. У збірці «Три перстені», де циклічний час переважає над лінійним, привертає увагу зміщення часових площин: минулого і теперішнього.

В поезії Антонича просторові ознаки світобудовчої концепції мали ще на початку творчості виразно дуалістичний характер: один світ (простір) – об'єктивний, існує незалежно від наших бажань, інший – суб'єктивний, підпорядкований нашим устремлінням та волевиявленням. При цьому існують деякі особливості обширу світобудови Антонича: художній простір у нього не одноплановий, а багатоступеневий. Антонич не розмежував часо- просторову іпостась свого доробку в значенні історичного поділу на окремі періоди, які пов'язані причинно-наслідковою залежністю. Теза про міфічний елемент часу і простору передбачає у поета цілісно-алогічне їх осягнення. Бо ліричне «я» однаково впевнено почуває себе в неоліті та сучасних поетові реаліях.

Безперечність зв'язку поетових естетичних та світоглядних засад із праслов'янським фольклором на рівні символіки та космогонічних уявлень зримо постає у візіях та рефлексіях ліричного суб'єкта. Саморозвиток поетичної моделі світу у творчому доробку Антонича передбачав еволюціонування та нашарування різних контекстів переважно міфічного змісту. Поезія Антонича дає рідкісну можливість «вчитати» в ній самій його оригінальну «теорію» філософії літератури, природи і можливостей цього типу творчості.

Реконструюючи в поетичній формі національну міфологію, Антонич утверджує оточені ореолом святості вищі істини українського народу, які є мистецькими вартостями. Проходячи крізь призму поетових вражень, вони трансформуються і творять розмаїтий світ, цікавий і невичерпний для пізнання людини.

Але міфологізм Антонича – це не лише відтворення і трансформація найдавніших язичницьких уявлень, які на Лемківщині були особливо живучими, не лише висвітлення національного світовідчуття через власні враження. Це й вияв логічної основи буття, за принципом якої вибудовуються аналогії українських замовлень, це суміщення різних часо- просторових площин, які викликають баладні метаморфози та різні типи перенесення ознак у календарно-обрядовій поезії, адже Антонич знову сакралізує свою поетичну метафору.

Змістове наповнення першоелементів світу у поезії Антонича невичерпне. Адже український варіант реконструйованої поетом картини світу – це абсолютна, а не відносна міфологія.

«Міфологізм» Антонича (про який одностайно згадують критики) – це не лише стиль. Це український «образ світу», що виходить до своїх європейських та індоєвропейських першокоренів. Сьогодні «в широкий світ» виходить сама Україна. І світові саме час, мабуть, побачити себе в українському світовидчому дзеркалі, а нам – українського письменника Антонича в контексті не лише європейської літератури, а й європейської «історії духу».

#### **Список використаних джерел:**

1. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т. Гундорова. – Львів, 1997. – 297 с.
2. Ільницький М. Богдан-Ігор Антонич: Нарис життя і творчості / М. Ільницький. – К.: Рад. письменник, 1991. – 207 с.

**Лисенко Н.В.**

*кандидат філологічних наук, доцент;*

**Протиняк А.Р.**

*здобувач,*

*Донбаський державний педагогічний університет*

#### **МИСТЕЦЬКА ЕВОЛЮЦІЯ УЛАСА САМЧУКА В ЖАНРІ МЕМУАРНО-АВТОБІОГРАФІЧНОЇ ПРОЗИ**

У студіях більшості українських літературознавців, на думку Черкашиної Т.Ю., відбувається сплутування понять «мемуари» та «автобіографія», і весь корпус мемуарної, автобіографічної й мемуарно-автобіографічної літератури вивчається в межах мемуаристики, бо пріоритет